

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลชุมชนที่จัดเก็บได้มาวิเคราะห์และสามารถรายงานผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียงในครัวเรือน (Family Model)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเพื่อนำมาเป็นฐานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียงในครัวเรือน (Family Model) ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดในมิติต่าง ๆ ของชุมชน แล้วนำข้อมูลในแต่ละด้านประกอบด้วย 1) สภาพทางภูมิศาสตร์ 2) สภาพสังคม 3) สภาพเศรษฐกิจ มาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีลำน้ำยมไหลผ่าน ประชาชนใช้เป็นแหล่งน้ำในการทำการเกษตร นอกเหนือจากน้ำฝน ภูมิอากาศมีลักษณะร้อนชื้น มี 3 ฤดู ประกอบด้วย ฤดูฝน อยู่ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ฤดูแล้งอยู่ในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนอยู่ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ในลำน้ำยมจะมีน้ำสำหรับใช้ในการเกษตรอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ สำหรับในเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนนั้น ปริมาณน้ำในลำน้ำยมจะลดน้อยลงมากบางจุดน้ำแห้งขอดคลองชุมชนในเขตตำบลทับผึ้งจะมีระบบส่งน้ำจากลำน้ำยมเข้าสู่บ่อกักเก็บของชาวไร่ยาสูบโดยใช้ระบบส่งน้ำแบบคลองลอย ซึ่งในช่วงฤดูทำไร่ยาสูบจะมีน้ำสมบูรณ์ไม่ขาดแคลน

1.2 สภาพสังคม

เป็นสังคมชนบท มีทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีแนวโน้มที่จะเป็นสังคมของผู้สูงอายุ โดยจากการศึกษา พบว่า ชุมชนในเขตตำบลทับผึ้ง มีประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุจำนวน 1,417 คน ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ จำนวน 7 คน และผู้พิการอีก จำนวน 304 คน

สภาพที่อยู่อาศัยของชุมชน พบว่า ชุมชนตั้งบ้านเรือนตามเส้นทางคมนาคมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในอดีตเมื่อประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา ราวปีพุทธศักราช 2520 ชุมชนเริ่มย้ายบ้านเรือนที่อยู่อาศัยจากเดิมนิยมปลูกเรียบริมฝั่งแม่น้ำยมมาปลูกติดถนนสาย สุขโขทัย-วังไม้ขอน เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างอำเภอเมืองสุโขทัย ผ่านอำเภอศรีสำโรง อำเภอสวรรคโลก ไปจรดอำเภอศรีสัชชนาลัย เพื่อความสะดวกในการสัญจรไปมาและอยู่ใกล้แหล่งจ่ายกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสุโขทัย ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งก่อนหน้านี้ชุมชนจะตั้งบ้านเรือนเรียบริมฝั่งลำน้ำยม วิถีชีวิตติดริมน้ำมีการลงเบ็ดหาปลา เพ็ญเดือนสิบสองจะมีประเพณีลอยกระทงชาวบ้านจะทำกระทงจากต้นกล้วยประดับด้วยกลีบบายศรีที่ทำจากใบตองมาลอยกันในลำน้ำยม มีประเพณีแห่กระถินทางเรือในเทศกาลทอดกระถิน เมื่อถึงงานเทโวโลหะนะชุมชนจะจัดประเพณีแข่งเรือยาว เมื่อถึงฤดูน้ำหลากชาวบ้านจะใช้เรือเล็กเก็บท่อนซุงที่ลอยมาตามน้ำเพื่อนำไปเผาถ่านไว้ใช้ได้ตลอดปี เมื่อถึงคราน้ำลดจนเห็นหาดทราย เด็ก ๆ จะมีการเล่นในลำน้ำ เช่นว่ายน้ำแข่งกัน เล่นจุ่มจ่อม เล่นแอะ เล่นตีโป่งใส่ผ้าขาวม้ามัดจุกหัวท้ายให้ตัวลอยคล้ายหมาเนา ชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ พี่พาทอาศัยซึ่งกันและกัน

ปัจจุบันสภาพวิถีชีวิตแบบเดิมได้จางหายไปจากชุมชน สังคมชุมชนเริ่มอยู่อย่างขาดความเอื้ออาทร เป็นสังคมที่มีความเห็นแก่ตัว ขาดสติ ขาดองค์ความรู้ในการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นสังคมที่รอรับการช่วยเหลือจากรัฐบาล มีการขอเงินจากรัฐ เพื่อให้ได้เงินเยียวยา เช่น แจ่งพื้นที่การเกษตรที่เสียหายมากกว่าความเป็นจริงเพื่อให้ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล และเริ่มมีการระบาดของยาเสพติดในชุมชน

การดำเนินชีวิตของชุมชนไม่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีเพียงบางครอบครัวที่มีการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน เช่น ข่า ตะไคร้ กะเพรา พริก ไข่บริโภค

ด้านการดูแลบุตรหลานในวัยเรียน มีการส่งเสริมปลูกฝังให้บุตรหลานให้ได้เรียนรู้ในระดับการศึกษาภาคบังคับ และส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรหลาน การเลี้ยงดูจึงเป็นไปแบบตามใจเด็ก ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมายกับเยาวชน เช่น เยาวชนขาดความยั้งคิด และไม่มีหลักในการดำเนินชีวิต คุณภาพการศึกษาตกต่ำ ผลกระทบที่ตามมาคือท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรเนื่องจากชุมชนขาดคนที่มีคุณภาพ

สภาพบ้านเรือนของชุมชนตำบลทับผึ้ง มีความมั่นคงอยู่ในระดับดี แต่การจัดบ้านเรือนยังขาดความเป็นระเบียบ ขาดสุขลักษณะที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนไม่มีเวลาที่จะดูแลบ้านเรือนที่อยู่อาศัยโดยต้องออกไปทำไร่ยาสูบตั้งแต่เช้าตรู่ เลิกงานเวลาพลบค่ำ สภาพความเป็นอยู่เป็นแบบง่าย ๆ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ยาสูบ มีสภาพความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน การประกอบอาชีพจะถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางและหน่วยรับซื้อใบยาสูบ ชุมชนจะพบปัญหาความยากจน มีหนี้สินในครัวเรือนทั้งในระบบและนอกระบบ และหลายครอบครัวพบปัญหาบุตรหลานขาดความรับผิดชอบ บางครอบครัวพบปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด และครอบครัวแตกแยก

1.3 สภาพเศรษฐกิจ

ตำบลทับผึ้งเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำยมไหลผ่าน ทั้ง 9 หมู่บ้านในตำบล ปัจจุบันเมื่อถึงฤดูแล้งปริมาณน้ำในลำน้ำยมจะแห้งขอดบางหมู่บ้านขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภค คลองธรรมชาติหลายสายตื้นเขินไม่สามารถใช้ระบายน้ำเข้าไร่นาได้เมื่อฤดูน้ำหลาก ฝูดินในไร่นาถูกสะสมด้วยสารเคมีทำให้เสื่อมสภาพ อาชีพของราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ยาสูบเป็นหลักซึ่งเป็นพืชเชิงเดี่ยวเสี่ยงต่อการล่มสลายและราคาผลผลิตตกต่ำเนื่องจากผลผลิตมีมากกว่าความต้องการของตลาด ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรจะถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง นอกจากการทำไร่ยาสูบแล้วพบว่ามีเกษตรกรบางรายปลูกข้าวโพด พริกขอส ไม้ดอก และพืชผักสวนครัว รายได้ของชุมชนขึ้นอยู่กับพืชผลทางการเกษตร มีรายได้เพียงแค่ออเลี้ยงชีพแต่ต้องมีภาระหนี้สินกับทางหน่วยงานของรัฐ เช่นธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.) และจะมีหนี้ผูกพันกับสถานีโรงบ่มใบยาซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับซื้อใบยาสูบจากชุมชนแทบทุกครัวเรือน ชุมชนตำบลทับผึ้งเป็นชุมชนที่มีสภาพเศรษฐกิจที่ค่อนข้างตกต่ำ ประชาชนมีรายได้เป็นรายปีโดยได้จากการขายใบยาสูบเป็นหลัก ขาดความแน่นอนของรายได้เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ และการระบาดของแมลง

ข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงที่เป็นรูปแบบของกิจกรรมในครัวเรือนด้านการเกษตร และการสร้างงานประดิษฐ์โดยใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น ที่สามารถปฏิบัติได้ในครัวเรือนและเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมบนพื้นฐานของความพอเพียง ในสภาพบริบทและสภาพแวดล้อมของตำบลทับผึ้ง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 8 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การทำปลอกเลี้ยงปลาเพื่อใช้เป็นอาหาร และได้แหล่งน้ำสำหรับใช้ในการเกษตรครัวเรือน 2) การปลูกไม้ดอก ไม้ประดับเพื่อจำหน่าย 3) การเลี้ยงเป็ด ไก่

สำหรับบริโภคไข่ เนื้อไก่ และเนื้อแปรรูปจำหน่าย 4) การปลูกพืชผักสวนครัวสำหรับบริโภคในครัวเรือน และเนื้อจำหน่าย 5) การทำรั้วกั้นได้สำหรับบริโภคในครัวเรือน และเนื้อจำหน่าย เช่น การปลูกชะอม พืชประเภทถั่ว รั้วแก้วมังกร 6) การทำสวนผลไม้รวมสำหรับบริโภคในครัวเรือน และเนื้อจำหน่าย 7) การสร้างงานประดิษฐ์โดยใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น การทำเครื่องจักสาน การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำเครื่องมือทางการเกษตร 8) การจำหน่ายผลผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ซึ่งรูปแบบการจำหน่ายนั้นอาจเป็นแบบจัดสถานที่วางขายเอง หรืออาจบรรจุหีบห่อส่งขายตามร้านค้า เป็นต้น

2. ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียงในครัวเรือน (Family Model)

หลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและได้กลุ่มเป้าหมายที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีความรู้ในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมดำเนินโครงการแล้ว จึงได้ลงมือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในครัวเรือนจนเกิดแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ในครัวเรือน เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสามารถสร้างรายได้จริงให้กับครัวเรือนอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี จำนวน 8 ฐานกิจกรรมมีลักษณะและชื่อเรียกต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. น้ำคือชีวิต

กลุ่มเป้าหมายได้ปรับปรุงสระน้ำที่มีอยู่เดิม โดยขุดปรับแต่งจนได้สระกักเก็บน้ำ ขนาดกว้าง 25 เมตร ยาว 25 เมตร ลึก 4 เมตร มีความจุน้ำ โดยประมาณ 1,850 ลูกบาศก์เมตร และปรับปรุงบ่อน้ำใต้ดินเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองในฤดูแล้ง การใช้ประโยชน์จากกิจกรรมที่ 1 น้ำคือชีวิตนี้ กลุ่มเป้าหมายนำมาใช้ประโยชน์ 2 ด้านคือ

1.1 ทำเป็นบ่อเลี้ยงปลา กลุ่มเป้าหมายคัดเลือกพันธุ์ปลาที่นำมาเลี้ยงคือปลานิล ซึ่งเป็นพันธุ์ปลาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เลี้ยงง่าย และให้ผลผลิตเร็ว เหมาะกับสภาพอากาศ มีความทนต่อโรค เมื่อนำมาแปรรูปจำหน่าย เช่น ทำปลาเกลือแดดเดียว หรือแปรรูปเป็นอาหารจำหน่ายจะได้ราคาสูง

1.2 เป็นแหล่งกักเก็บน้ำสำหรับใช้ในการเกษตรครัวเรือน

ประโยชน์ที่ครัวเรือนได้รับจากกิจกรรมที่ 1 น้ำคือชีวิต คือ

- 1) ได้ปลาซึ่งเป็นอาหารประเภทโปรตีนไว้บริโภคและจำหน่ายสร้างรายได้จนเจือครอบครัว
- 2) ได้แหล่งกักเก็บน้ำสำหรับใช้กับต้นพืชชนิดต่างๆ ที่ปลูกในครัวเรือนได้อย่างไม่ขาดแคลน
- 3) สร้างความสดชื่นให้กับสิ่งแวดล้อมช่วยให้บรรยากาศของครัวเรือนดีขึ้น
- 4) เป็นแหล่งขยายพันธุ์พืชน้ำที่ใช้บริโภคได้ตลอดปี เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด เป็นต้น

2. กุหลาบแดงแปลงเป็นเงิน

กลุ่มเป้าหมายใช้พื้นที่ติดกับสระน้ำทำเป็นแปลงปลูกต้นกุหลาบพันธุ์พูซิเรีย ซึ่งเป็นกุหลาบพันธุ์ให้ดอกขนาดเล็กใช้สำหรับร้อยพวงมาลัย โดยปลูกในพื้นที่ขนาด 100 ตารางวา จำนวน 1,000 ต้น กุหลาบพันธุ์นี้จะออกดอกตลอดฤดูกาล ถ้าดูแลบำรุงรักษาและให้น้ำอย่างสม่ำเสมอจะให้ดอกโดยเฉลี่ย 2-3 ดอกต่อต้นต่อ 1 วัน จำหน่าย 100 ดอก ราคา 25-30 บาท นอกจากการปลูกกุหลาบแล้ว กลุ่มเป้าหมายยังปลูกดอกดาวเรือง และต้นเตยหอมเพื่อจำหน่ายสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

ประโยชน์ที่ครัวเรือนได้รับจากกิจกรรมที่ 2 กุหลาบแดงแปลงเป็นเงิน คือ

- 1) ครั้วเรือ่นมีรายได้ทุกวัน
- 2) ใช้เวลาในการดูแลบำรุงรักษาน้อยทำให้สามารถใช้เวลาที่เหลือในแต่ละวันทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้

3. ก.เอ๋ย ก.ไก่

กลุ่มเป้าหมายใช้พื้นที่ส่วนที่เป็นร่มเงาใต้ต้นผลไม้สร้างเล้าไก่ สำหรับเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่จำนวน 25 ตัว ไก่ที่นำมาเลี้ยงเป็นไก่พันธุ์ไข่ ซึ่งในแต่ละวันไก่จะออกไข่โดยเฉลี่ยวันละ 15-20 ฟอง

ประโยชน์ที่ครั้วเรือ่นได้รับจากกิจกรรมที่ 3 ก.เอ๋ย ก.ไก่ คือ

- 1) ครั้วเรือ่นได้บริโภคไข่ไก่ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
- 2) จำหน่ายไข่ไก่ในส่วนที่เหลือ
- 3) มูลไก่ใช้ทำเป็นปุ๋ยบำรุงต้นพืชที่ปลูกในครั้วเรือ่นได้

ปัญหาที่พบ

- 1) กลุ่มเป้าหมายใช้หัวอาหารเลี้ยงไก่ทำให้มีรายจ่ายค่าอาหารไก่สูง
- 2) ไก่ออกไข่ไม่สม่ำเสมอ

4. พืชผักสวนครั้ว

กลุ่มเป้าหมายใช้พื้นที่บริเวณข้างบ้าน และขอบสระ ทำแปลงปลูกพืชผักสวนครั้วสำหรับบริโภคในครั้วเรือ่น และเหลือจำหน่ายผักที่ปลูกมีหลายชนิด เช่น ผักกวางตุ้ง บวบ ถั่ว พริก ข่า ตะไคร้ พริก มะเขือ ชนิดต่าง ๆ ผักชี ดีปรี และพริกไทย

ประโยชน์ที่ครั้วเรือ่นได้รับจากกิจกรรมที่ 4 พืชผักสวนครั้ว คือ

- 1) ได้ผักปลอดสารพิษไว้บริโภค
- 2) จำหน่ายเป็นรายได้เสริม

5. ผลไม้หลายชนิด

กลุ่มเป้าหมายปรับปรุงพัฒนาสวนผลไม้รวมที่มีอยู่เดิม และปลูกใหม่สำหรับบริโภค ในครั้วเรือ่น และเหลือจำหน่าย ประกอบด้วยกล้วยหอมทอง กล้วยน้ำว้า มะปรางไข่ไก่ มะละกอ กระท้อน หว่า มะม่วง มะนาว มะเฟือง ขนุน ลิ้นจี่ น้อยหน่า ส้มโอ มะขามเทศไร้หนาม ชมพู่มะเหมี่ยว โดยผลไม้เหล่านี้ปลูกรอบบริเวณบ้าน ซึ่งนอกจากให้ผลผลิตสำหรับบริโภคในครั้วเรือ่นและที่เหลือนำไปจำหน่ายได้แล้วยังได้ประโยชน์จากร่มเงาที่สร้างความร่มรื่นให้กับครั้วเรือ่นอีกทางหนึ่ง

6. การทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

กลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นประโยชน์จากการนำวัสดุที่เป็นดินเหนียวที่มีในท้องถิ่นและที่มีอยู่ในแหล่งใกล้เคียงที่สามารถนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาได้ ประกอบกับสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมายมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผา จึงได้วางแผนที่จะทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเพื่อจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับครั้วเรือ่นอีกทางหนึ่ง โดยชนิดของผลิตภัณฑ์นั้นจะถูกออกแบบให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่านอกเหนือจากใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่งอาคารสถานที่เพียงอย่างเดียว

การทำกิจกรรมเครื่องปั้นดินเผาของกลุ่มเป้าหมายยังเป็นกิจกรรมที่อยู่ในขั้นตอนของการพัฒนาเตาเผาและการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อทำแบบพิมพ์ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของการทำกิจกรรมนี้ สำหรับแผนการจัดหาเชื้อเพลิงสำหรับเผาผลิตภัณฑ์นั้นกลุ่มเป้าหมายวางแผนการใช้เชื้อเพลิงเป็นไม้ไผ่ที่ได้จากกอไม้ที่มีอยู่ใน

ครัวเรือนและเศษกิ่งไม้ที่ถูกตัดแต่งกิ่ง เชื้อเพลิงบางส่วนต้องสั่งซื้อจากชาวบ้าน โดยคาดการณ์ว่าในเดือน กุมภาพันธ์ 2561 จะสามารถผลิตสินค้าออกเผยแพร่ และจำหน่ายในตลาดเครื่องปั้นดินเผาได้

7. การจำหน่ายผลผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการทำเกษตรครัวเรือน เป็นผักปลอดสารพิษชนิดต่าง ๆ เช่น ถั่วฝักยาว ผักกวางตุ้ง ผักชี มะเขือ มะระ พริกชี้หนู วิธีการจำหน่ายนั้นกลุ่มเป้าหมายจะทำการกำหนดเป็นกำหนดด้วยใบตองมัดด้วยตอกส่งขายตามร้านค้า บางส่วนลูกค้าจะมารับซื้อที่บ้าน ราคาสินค้าจะถูกกำหนดโดยผู้ผลิตเองทำให้ไม่เสียเปรียบพ่อค้าคนกลางช่วยสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ผู้บริโภคได้รับประทานผักที่มีคุณภาพดีปลอดสารพิษ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากแหล่งผลิตโดยตรง

8. การทำบัญชีครัวเรือน

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นกิจกรรมที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคม 2560 เป็นต้นมา โดยกลุ่มเป้าหมายเห็นถึงความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงรายรับรายจ่ายภายในครัวเรือน เป็นข้อมูลคอยเตือนให้ระมัดระวังเรื่องการใช้จ่าย และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยรายการในบัญชีจะชี้ให้เห็นถึงผลกำไร ขาดทุนของกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ และข้อมูลจากบัญชีจะช่วยเป็นฐานในการวางแผนพัฒนากิจกรรมเสริมรายได้ อื่น ๆ ต่อไป

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียง รูปแบบครัวเรือน (Family Model)

ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียง
รูปแบบครัวเรือน (Family Model) ปรากฏ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียงรูปแบบครัวเรือน (Family Model)

ผู้ประเมินคนที่	รายการประเมินข้อที่													คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
1	5	5	5	4	5	5	4	4	5	5	4	4	5	60	4.62	0.51
2	5	5	4	5	5	4	5	4	4	5	4	4	5	59	4.54	0.52
3	5	4	4	5	5	5	4	5	4	4	5	5	5	60	4.62	0.51
4	4	5	4	5	5	5	5	4	5	5	4	5	4	60	4.62	0.51
5	5	4	4	5	5	4	5	4	5	5	5	4	5	60	4.62	0.51
6	4	5	4	5	4	5	5	4	5	5	5	4	5	60	4.62	0.51
7	5	5	4	5	4	5	4	4	5	4	5	4	5	59	4.54	0.52
8	5	4	5	5	4	5	5	4	5	4	5	4	5	60	4.62	0.51
9	4	5	5	4	5	5	4	5	4	4	5	4	5	59	4.54	0.52
10	5	4	4	5	5	4	5	4	5	4	5	4	5	59	4.54	0.52
11	4	5	4	5	4	4	5	4	4	5	5	5	5	59	4.54	0.52
12	5	4	5	5	4	5	4	4	4	5	5	4	5	59	4.54	0.52
13	4	4	5	4	5	4	5	4	5	5	5	4	5	59	4.51	0.52
															4.57	0.01

จากตาราง 1 ผลการประเมิน พบว่า

กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียงรูปแบบครัวเรือน (Family Model) อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) และเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มเป้าหมายพึงพอใจต่อกิจกรรมการเกษตรในครัวเรือนที่มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชน พึงพอใจต่อความเป็นไปได้ของกิจกรรมการเกษตรที่พัฒนาขึ้นในครัวเรือนที่สามารถปฏิบัติได้จริงและลงมือทำได้ทุกฤดูกาล พึงพอใจต่อผลผลิตที่ได้รับจากกิจกรรมการเกษตรที่พัฒนาขึ้นในครัวเรือน ความสุขที่ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียงรูปแบบครัวเรือน (Family Model) การเป็นแบบอย่างให้กับชุมชน พึงพอใจต่อองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาดูงานเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ เกิดความรักและศรัทธาในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอใจและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พึงพอใจกับกิจกรรมการเกษตรในแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียงรูปแบบครัวเรือน (Family

Model) และผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมการเกษตรชนิดต่าง ๆ ในครัวเรือน มีความพึงพอใจและเห็นความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยในทุกประเด็นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54-4.62$)